

การให้ความคุ้มครองท่าทางโยคะด้วยลิขสิทธิ์
ในประเทศสหรัฐอเมริกา

วุฒิ ศรีธีระวิศาล

การให้ความคุ้มครองท่าทางโยคะด้วยลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกา The Protection of Yoga Sequence by Copyright in United States

วุฒิ ศรีธีระวิศาล^{*}
Wut Sriterawisarn

บทคัดย่อ

ในสังคมปัจจุบันโยคะได้รับความนิยมจากผู้คนทุกเพศ ทุกวัย และสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับโยคะ บทความนี้ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในท่าทางโยคะกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในกรณีที่มีผู้คิดค้นท่าทางโยคะแล้วมีผู้อื่นลอกเลียนท่าทางโยคะนั้นไปแสวงหาประโยชน์ต่างๆจะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้คิดค้นหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งปัญหาว่า ลิขสิทธิ์นั้นครอบคลุมถึงท่าทางโยคะหรือไม่ อันเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาถึงหลักของความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิดในกฎหมายลิขสิทธิ์การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในท่าทางโยคะนั้นยังไม่มีคดีเกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาได้มีคำวินิจฉัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015) ว่า ท่าทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิดอย่างหนึ่ง ทั้งท่าทางโยคะเป็นเพียงระบบ ขั้นตอน และกระบวนการที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกายและไม่เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ทำให้ท่าทางโยคะไม่ใช่งานนาฏกรรม และไม่อาจเป็นการรวบรวมที่สร้างสรรค์ เช่นนี้ท่าทางโยคะจึงไม่อาจเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่จะทำให้ผู้คิดค้นท่าทางโยคะมีสิทธิเพียงผู้เดียวในท่าทางโยคะได้

^{*}ผู้พิพากษาประจำศาล; น.บ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น.บ.ท., LL.M. in International Trade and Commercial Law University of Durham, LL.M. in Intellectual Property Law University of Edinburgh, ประกาศนียบัตรผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาชั้นสูงรุ่นที่ 2 จากศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง.

Abstract

Yoga is becoming popular these days for all kinds of people and providing income to those who do business in the yoga industry. This paper studies an intellectual property law issue regarding the piracy of yoga sequences. In other words, the issue is whether or not copyright protects yoga poses. It is an aspect of the issue of the idea-expression dichotomy in copyright law. The protection of yoga sequences by copyright is not yet the law in Thailand. The issue, however, has been brought before the court in the United States. On 8 October 2015, the United States Court of Appeals for the Ninth Circuit rendered its decision in Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015). The Court of Appeals for the Ninth Circuit held that yoga sequences are not a proper subject for copyright protection. The main reason is that a yoga sequence is an idea, process, or system that is designed to improve health, rather than an expression of an idea. Since the yoga sequence is merely an idea, it does not meet the requirements for copyright protection as a choreographic work or a compilation of copyrighted work. Therefore, yoga sequence cannot be copyrightable. As a result, a yoga sequence does not provide exclusive rights under copyright law to its user. The impact of this decision is likely that everyone can do yoga without copyright infringement.

คำสำคัญ: ลิขสิทธิ์, โยคะ, งานนาฏกรรม

Keyword: Copyright, Yoga, Choreographic work

1. บทนำ

พ.ศ. 2559 เป็นปีที่มีแนวโน้มว่าประชาชนใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้นโดยการออกกำลังกายมากกว่าหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา¹ โยคะเป็นกิจกรรมหนึ่งซึ่งได้รับความนิยมเนื่องจากการออกกำลังกายที่ทุกเพศทุกวัยสามารถทำได้และใช้ค่าใช้จ่ายไม่สูงมาก โยคะนั้นประกอบไปด้วยท่าทางหลากหลาย โดยแต่ละท่าทางนั้นก็ส่งผลต่ออวัยวะในร่างกาย กล้ามเนื้อ และเส้นเอ็นแตกต่างกันไปประโยชน์ของโยคะช่วยการควบคุมลมหายใจผ่อนคลายอารมณ์และมีผลช่วยลดความเครียดได้² Forbes รายงานว่าในปี ค.ศ. 2013 ประชากรชาวอเมริกันมากกว่า 20 ล้านคนที่มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเล่นโยคะและเป็นจำนวนตัวเลขของประชากรชาวอเมริกันที่มากกว่าในปี ค.ศ. 2008 ซึ่งมีประมาณ 15.8 ล้านคน รวมค่าใช้จ่ายที่ชาวอเมริกันใช้เกี่ยวกับอุปกรณ์การเล่น การเรียนและฝึกโยคะ เช่น กางเกงและเสื่อสำหรับเล่นโยคะนั้นอยู่ที่ประมาณ 10.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี³ จากตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าธุรกิจเกี่ยวกับโยคะเติบโตขึ้น สร้างรายได้ตลอดจนกำไรให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับตลาดโยคะ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นสำหรับท่าทางโยคะกับกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาคือ หากมีผู้คิดค้นท่าทางโยคะแล้วมีผู้อื่นลอกเลียนท่าทางโยคะนั้นไปแสวงหาประโยชน์ต่าง ๆ จะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้คิดค้นหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ปัญหาว่าการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้นครอบคลุมถึงท่าทางโยคะหรือไม่ กรณีตามปัญหายังไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาได้มีคำวินิจฉัยที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v.*

¹Frazier, R. S., 7 **Fitness Trends to Try in 2016. Health** [Online], available URL: <http://news.health.com/2015/12/08/7-fitness-trends-to-try-in-2016/>, 2015 (December, 8).

²Harvard Mental Publications, **Yoga for anxiety and depression** [Online], available URL: <http://www.health.harvard.edu/mind-and-mood/yoga-for-anxiety-and-depression>, 2009 (April, 1).

³Walton, A. G., **The Top 10 Cities For Yoga In The U.S.** [Online], available URL: <http://www.forbes.com/sites/alicegwalton/2013/04/26/the-top-10-cities-for-yoga-in-the-u-s/>, 2013 (April, 26).

*Evolution Yoga, LLC, et al*⁴ บทความนี้จึงขอศึกษาการให้ความคุ้มครองทางโยคะด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาจากคดีดังกล่าวและหลักกฎหมายลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้อง

2. กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกากำหนดหลักการพื้นฐานการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไว้ใน มาตรา 1 อนุมาตรา 8 ข้อย่อยที่ 8 ว่า “รัฐธรรมนูญนี้ให้อำนาจแก่รัฐสภาในการส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และศิลปะอันเป็นประโยชน์ โดยให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานเขียนและการค้นพบแก่ผู้ประพันธ์ และผู้ประดิษฐ์ ภายในช่วงระยะเวลาอันจำกัด” และในส่วนของกฎหมายลิขสิทธิ์ที่บังคับใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาคือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 (The Copyright Act 1976) ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองลงไปจากรัฐธรรมนูญ โดยมีหลักที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองทางโยคะ ดังนี้

2.1 ประเภทงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 กำหนดถึงงานที่ได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ (1) งานวรรณกรรม (2) งานดนตรีกรรม (3) งานนาฏกรรม (4) งานแสดงโดยวิธีใบ้ (5) งานภาพวาด งานกราฟิก และงานประติมากรรม (Pictorial, Graphic, and Sculptural Works) (6) งานภาพยนตร์และงานโสตทัศนวัสดุอื่น (7) งานสิ่งบันทึกเสียง และ (8) งานสถาปัตยกรรม

มาตรา 102 (a) กำหนดให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์กับงานประเภทต่าง ๆ โดยมีเงื่อนไขว่างานนั้นจะต้องเกิดจากการริเริ่มของผู้สร้างสรรค์ และจะต้องมีการบันทึกของงาน (Fixation) โดยบันทึกของงานอันมีลิขสิทธิ์จะอาศัยวิธีการที่สามารถรับรู้ ผลัดใหม่ หรือสามารถสื่อสารไม่ว่าทางตรงหรือใช้วิธีการช่วยเหลือทางเครื่องมือต่าง ๆ⁵ นอกจากนี้ มาตรา 103 ยังกำหนดว่า งานอันมีลิขสิทธิ์รวมถึงการรวบรวม (Compilation) งานอันมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา 102 ด้วย⁶

⁴*Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015).

⁵The Copyright Act 1976, Section 102 (a) “Copyright protection subsists, in accordance with this title, in original works of authorship fixed in any tangible medium of expression, now known or later developed, from which they can be perceived, reproduced, or otherwise communicated, either directly or with the aid of a machine or device. Works of authorship

2.2 ความหมายงานนาฏกรรมของสำนักงานลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับงานนาฏกรรม (Choreographic work) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ไม่ได้ให้ความหมายไว้แต่สำนักงานลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกาอธิบายใน Compendium of U.S. Copyright Office Practices, Third Edition⁷ ซึ่งบังคับใช้เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม ค.ศ. 2014 โดยอธิบายคำว่า Choreography มาจากคำในภาษากรีก “choreia” แปลว่า การเต้นรำ และ “graphikos” แปลว่า การเขียน⁸ ในคดี *Horgan v. Macmillan, Inc.*⁹ ศาลอุทธรณ์ภาค 2 สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า การเต้น คือ การเคลื่อนไหวของร่างกายในจังหวะใดจังหวะหนึ่งด้วยการมีความสัมพันธ์ทางพื้นที่¹⁰ สำนักงานลิขสิทธิ์ให้ความหมายงานนาฏกรรมว่า การรวบรวมและการจัดเรียงการเคลื่อนไหวการเต้นและรูปแบบของการเต้นที่มีความสัมพันธ์กัน¹¹ แต่ไม่ได้หมายความว่า

include the following categories: (1) literary works; (2) musical works, including any accompanying words; (3) dramatic works, including any accompanying music; (4) pantomimes and choreographic works; (5) pictorial, graphic, and sculptural works; (6) motion pictures and other audiovisual works; (7) sound recordings; and (8) architectural works,”

⁶The Copyright Act 1976, Section 103 Subject matter of copyright: Compilations and derivative works “ (a) The subject matter of copyright as specified by section 102 includes compilations and derivative works, but protection for a work employing preexisting material in which copyright subsists does not extend to any part of the work in which such material has been used unlawfully. (b) The copyright in a compilation or derivative work extends only to the material contributed by the author of such work, as distinguished from the preexisting material employed in the work, and does not imply any exclusive right in the preexisting material. The copyright in such work is independent of, and does not affect or enlarge the scope, duration, ownership, or subsistence of, any copyright protection in the preexisting material,” [Online], available URL: <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/103>, 2559 (พฤษภาคม, 1).

⁷U.S. Copyright Office, **Compendium of U.S. Copyright Office Practices, Third Edition** [Online], available URL: <http://copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>, 2014 (December, 22).

⁸COMPENDIUM (THIRD) § 805.1

⁹*Horgan v. Macmillan, Inc.* 789 F.2d 157 (2d Cir. 1986).

¹⁰*Horgan v. Macmillan, Inc.*, 161, “[d] ance is static and kinetic successions of bodily movement in certain rhythmic and spatial relationships.”

¹¹COMPENDIUM (THIRD) § 805.1, “Choreography is the composition and arrangement of a related series of dance movements and patterns organized into a coherent whole.”

งานนาฏกรรมของสหรัฐอเมริกาจะรวมถึงการเต้นทุกรูปแบบเนื่องจากไม่รวมถึง Social dances ตัวอย่างเช่น Ballroom dances, Folk dances, Line dances, Square dances, Swing dances และ Breakdances ซึ่งการเต้นเหล่านี้เป็นการเต้นที่คนทั่วไปสามารถแสดงได้ แตกต่างจากงานนาฏกรรมที่แสดงได้เฉพาะบุคคลที่เป็นนักแสดงที่มีทักษะ¹² หากให้การคุ้มครอง Social dances เป็นงานนาฏกรรมภายใต้มาตรา 102(a)(4) บุคคลใดที่แสดงท่าเต้นนั้น ๆ ในที่สาธารณะย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ในท่าเต้นที่เป็นเพียงการเต้นเพื่อความสุขสนานหรือเป็นท่าเต้นเพื่อเข้าสังคม ในขณะที่งานนาฏกรรมเป็นการแสดงต่อสาธารณชนเพื่อให้ผู้อื่นได้รับชม¹³

นอกจากนี้สำนักงานลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกาให้แนวทางว่าการขอลงทะเบียนเพื่อให้ได้ลิขสิทธิ์ในท่าทางการเล่นกีฬานั้นไม่อาจทำได้ เช่น ท่าทางการเล่นฟุตบอล การเล่นสโนว์บอร์ด หรือท่าทาง Slam dunk ในกีฬาบาสเก็ตบอล เป็นต้น แม้ท่าทางเหล่านี้จะแสดงต่อสาธารณชนและมีดนตรีประกอบหรือมีการอธิบายโดยผู้บรรยายระหว่างเล่น เพราะการเล่นกีฬานั้นขึ้นอยู่กับทักษะของนักกีฬา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับท่วงท่าในการแสดงด้วยร่างกายที่จะต้องจดจำอยู่กับการเคลื่อนไหวของร่างกาย แต่กีฬาฟุตบอลหรือบาสเก็ตบอลนั้นต้องจดจำอยู่กับลูกฟุตบอลหรือลูกบาสเก็ตบอล เป็นต้น ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันนี้ จึงทำให้การแสดงมายากล การแสดงละครสัตว์ กีฬาชกมวย และศิลปะป้องกันตัวไม่อาจถือเป็นงานนาฏกรรมได้¹⁴

2.3 การแสดงออกซึ่งความคิด

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 (b) กำหนดว่า ลิขสิทธิ์ไม่คุ้มครองถึงความคิด กระบวนการ ขั้นตอน ระบบ หรือวิธีการทำงาน รูปแบบ วิธีการและการค้นพบไม่ว่าจะแสดงออกในรูปแบบใดก็ตาม¹⁵ แต่กฎหมายลิขสิทธิ์จะให้ความคุ้มครองการแสดงออกซึ่งความคิด (Idea/Expression Dichotomy) ให้ปรากฏเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามข้อ 2.1 ข้างต้น

¹²COMPENDIUM (THIRD) § 805.2 (F).

¹³COMPENDIUM (THIRD) § 805.5 (B) (2).

¹⁴COMPENDIUM (THIRD) § 805.5 (B) (3).

¹⁵The Copyright Act 1976, Section 102 (b)“In no case does copyright protection for an original work of authorship extend to any idea, procedure, process, system, method of operation, concept, principle, or discovery, regardless of the form in which it is described, explained, illustrated, or embodied in such work.”

หลักสำคัญของมาตรา 102 (b) คือลิขสิทธิ์ไม่ให้ความคุ้มครองในแนวความคิด วิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการ โดยมีคดีที่เกี่ยวข้องกับทำทางโยคะคือ คดี *Palmer v. Braun*¹⁶ โจทก์ Harry Palmer เป็นนักจิตวิทยา ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีสติและความเชื่อ และในปี ค.ศ. 1987 โจทก์เปิดหลักสูตร “The Avatar Course” สอนผู้ที่เข้าเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาสติและการมองโลก ในแง่ดี มีผู้เข้าเรียนนับแต่เปิดหลักสูตรมากกว่า 50,000 คน โจทก์เขียนคู่มือการมีสติเพื่อใช้ในการเรียนโดยคู่มือแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนหนึ่งเป็นการสัมนา 2 วัน และมีเทคนิคสำหรับการฝึกสติ ประกอบไปด้วย 264 หน้า เพื่อเกริ่นนำถึงหลักสูตร เมื่อฝึกตอนหนึ่งเสร็จแล้ว ผู้เรียนถูกแนะนำให้ฝึกตอนสอง คือ The Exercise ประกอบไปด้วย 39 หน้า เกี่ยวกับการเชื่อมต่อความเป็นอยู่ของผู้เรียนกับโลกความเป็นจริง และตอนสามเกี่ยวกับ The Procedures ประกอบไปด้วย 77 หน้า คู่มือการสอนของโจทก์ถูกแปลเป็นภาษาอื่นนอกจากภาษาอังกฤษถึง 14 ภาษา เกี่ยวกับกระบวนการฝึกฝนการมีสติ จำเลย Eldon Braun เคยเป็นผู้สอนในหลักสูตร Avatar Course แต่ต่อมาได้ออกมาทำหลักสูตร “The Source Course” สอนเกี่ยวกับการมีสติคล้ายกับของโจทก์ โจทก์จึงฟ้องจำเลยว่า หลักสูตร The Source Course ละเมิดลิขสิทธิ์ The Avatar Course ศาลอุทธรณ์ภาค 11 สหรัฐอเมริกา วินิจฉัยว่า กระบวนการสมาธิบำบัด (mediation exercise) ที่อธิบายในคู่มือการมีสตินั้นไม่ได้รับการคุ้มครอง เพราะเป็นขั้นตอน หรือกระบวนการอย่างหนึ่ง แต่คู่มือนั้นเป็นงานวรรณกรรมที่ได้รับการคุ้มครอง ศาลยังอธิบายอีกว่า การบำบัด เช่นนี้เป็นผลมาจากการใช้เวลาและความพยายามเพื่อเพิ่มสติ อันเป็นขั้นตอนและกระบวนการอย่างหนึ่ง แม้จะไม่ได้คัดลอกใครมาก็ตาม แต่ไม่อาจได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์¹⁷

ในคดี *Publications International, Ltd. v. Meredith Corp.*¹⁸ ศาลอุทธรณ์ภาค 7 สหรัฐอเมริกาวินิจฉัยในปัญหาว่า หนังสือทำอาหาร “Dannon-50 Fabulous Recipes with Yogurt” ที่ผู้แต่งได้รวบรวมสูตรอาหารที่ทำด้วยโยเกิร์ต Dannon เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์หรือไม่ เห็นว่าสูตรอาหารเป็นเพียงการอธิบายขั้นตอนที่จะทำให้ผู้อ่านสามารถทำอาหารได้ การรวบรวมสูตรอาหารดังกล่าวเป็นเพียงการรวบรวมข้อเท็จจริงต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จึงทำให้สูตรอาหารในหนังสือไม่ได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์¹⁹ ดังนั้นการรวบรวมข้อเท็จจริงใดเข้าไว้ด้วยกันอาจไม่ได้รับการคุ้มครองได้เช่นสูตรอาหารในคดีนี้ เป็นต้น แต่หากเป็นหนังสือทำอาหารย่อมได้รับความคุ้มครอง

¹⁶ *Palmer v. Braun*, 287 F.3d 1325 (11th Cir. 2002).

¹⁷ *Palmer v. Braun*, 287 F.3d 1325 (11th Cir. 2002), 1334.

¹⁸ *Publications International, Ltd. v. Meredith Corp.*, 88 F.3d 473 (7th Cir. 1996).

¹⁹ *Publications International, Ltd. v. Meredith Corp.*, 480-481.

เป็นงานวรรณกรรม อนึ่ง ในเรื่องนี้มีความเห็นทางวิชาการว่า อาหารที่เป็นผลิตภัณฑ์สุดท้ายจากการใช้สูตรอาหาร หากมีการสร้างสรรค์ด้วยความวิริยะอุตสาหะอย่างเพียงพอในการแสดงออกซึ่งความคิดตัวอาหารอาจได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ได้²⁰

นอกจากนี้ มาตรา 102 (b) ยังกำหนดว่าลิขสิทธิ์ยังไม่ครอบคลุมถึงระบบ (System) ในคดี *Baker v. Selden*²¹ โจทก์ Elizabeth Selden เป็นภริยาของ Charles Selden พ่อค้าจำเลย W.C.M. Baker มีข้อเท็จจริงในคดีว่า Charles Selden เขียนหนังสือชื่อว่า “Selden’s Condensed Ledger, or Book-keeping Simplified” ในปี ค.ศ. 1859 เกี่ยวกับระบบการทำบัญชีรูปแบบใหม่ (Book-keeping) ซึ่งมีเพียง 26 หน้า และมีจำนวน 650 คำในหนังสือดังกล่าว ระบบการจัดทำบัญชีนั้นเป็นแบบฟอร์มเปล่าที่ไว้กรอกข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามการจัดจำหน่ายหนังสือไม่ได้รับความนิยมนัก ต่อมาจำเลยจัดทำจำหน่ายหนังสือเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีด้วยระบบเช่นเดียวกับ Charles Selden แต่ประสบความสำเร็จในการจำหน่าย เมื่อ Charles Selden เสียชีวิตลง Elizabeth Selden เป็นผู้มียุติบัตรในหนังสือของสามีตน จึงเป็นโจทก์ฟ้องว่า จำเลยละเมิดลิขสิทธิ์โจทก์ในหนังสือเกี่ยวกับการจัดทำระบบบัญชี โดยคัดลอกระบบและวิธีการจัดทำบัญชีที่ Charles Selden เขียนไว้²² ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยหนังสือเกี่ยวกับการแสดงระบบของการจัดทำบัญชีว่า การแสดงออกซึ่งความคิดในระบบของการจัดทำบัญชีนั้นได้รับการคุ้มครอง แต่ลัทธิระบบการจัดทำบัญชีนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์²³ กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิ่งที่ได้รับการคุ้มครองคือคำอธิบายเกี่ยวกับระบบการจัดทำบัญชีที่ Charles Selden คิดค้นขึ้น²⁴ การที่จำเลยนำวิธีการของระบบที่ Charles Selden คิดค้นมาจัดทำ เรียบเรียงใหม่ โดยเปลี่ยนรูปแบบการเขียน การนำเสนอ และหัวข้อใหม่ ใช้รูปแบบของตารางการจัดทำบัญชีอันเป็นวิธีการแสดงออกซึ่งความคิดของจำเลยเอง²⁵ จำเลยจึงไม่ละเมิด

²⁰ วุฒิ ศรีธีระวิศาล และเอกรินทร์ วิริโย, “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอาหารและสูตรอาหาร: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและไทย,” *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย* 8, 2 (2555): 69-81.

²¹ *Baker v. Selden*, 101 U.S. 99 (1879).

²² King, S. H., “Are We Ready to Answer the Question?: Baker v. Selden, The Post-Feist Era, and Database Protections. IDEA,” *The Journal of Law and Technology* 41,1 (2001): 65-100, 76-77.

²³ *Baker v. Selden*, 101 U.S. 99 (1879), 102.

²⁴ Samuelson, P., “Why Copyright Law Excludes Systems and Processes from the Scope of Its Protection,” *Texas Law Review* 85, 7 (2006): 1921-1978, 1932.

²⁵ *Baker v. Selden*, 101 U.S. 99 (1879), 101.

ลิขสิทธิ์โจทก์ แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับระบบนั้นแม้จะไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ก็ตาม แต่อาจได้รับความคุ้มครองด้วยสิทธิบัตรเพราะเป็นขั้นตอนและกระบวนการเป็นสิ่งที่กฎหมายสิทธิบัตรให้ความคุ้มครอง²⁶

เมื่อแนวความคิดไม่ได้รับการคุ้มครอง จึงเป็นสิ่งที่สาธารณชนสามารถนำไปใช้ได้ ในคดี *Golan v. Holder*²⁷ ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาวินิจฉัยว่า ทุกแนวความคิด ทฤษฎี และข้อเท็จจริงในงานอันมีลิขสิทธิ์ตกแก่สาธารณชนทันทีที่สามารถจะใช้ได้เมื่องานดังกล่าวได้เผยแพร่สู่สาธารณะ การแสดงออกซึ่งความคิดของผู้สร้างสรรค์เท่านั้นจึงจะได้รับประโยชน์จากการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์²⁸

ศาสตราจารย์ Melville Nimmer มีความเห็นว่า การเข้าถึงแนวความคิดโดยไม่มีค่าใช้จ่ายนั้น ไม่ได้เป็นประโยชน์แต่เพียงกฎหมายลิขสิทธิ์เท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อการคงไว้ซึ่งการพูดคุยกันอย่างเป็นประชาธิปไตยด้วย²⁹ อันแสดงให้เห็นถึงดุลยภาพแห่งสิทธิระหว่างหลัก First Amendment ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่ให้สิทธิแก่ประชาชนชาวอเมริกันในการแสดงออก และหลัก Copyright Clause ซึ่งกำหนดไว้ใน มาตรา 1 อนุมาตรา 8 ข้อย่อยที่ 8

2.4 สิทธิแต่เพียงผู้เดียว

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 106 กำหนดถึงสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive rights) ของเจ้าของงานลิขสิทธิ์ว่า ภายใต้มาตรา 107 ถึง 122 เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำหรือให้ผู้อื่นกระทำในงานอันมีลิขสิทธิ์ดังนี้ (1) ทำซ้ำงานในรูปแบบสำเนาหรือโสตวัสดุ การบันทึกเสียง (2) ดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ (3) แจกจ่ายงานที่ทำซ้ำหรือโสตวัสดุนั้นบันทึกเสียงของงานอันมีลิขสิทธิ์แก่สาธารณชนด้วยการขายหรือการโอนความเป็นเจ้าของด้วยวิธีอื่นหรือการให้เช่า หรือการให้ยืม (4) การแสดงงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อสาธารณชนในส่วนของการประเภทวรรณกรรม ดนตรีกรรม นาฏกรรม งานแสดงโดยการใบ้ งานภาพยนตร์และงานโสตทัศนวัสดุ (5) การแสดงงานอันมีลิขสิทธิ์ต่อสาธารณชนในกรณีของงานวรรณกรรม งานดนตรีกรรม งานนาฏกรรม

²⁶ Ibid., 105.

²⁷ *Golan v. Holder*, Case No.10-545, US Supreme Court.

²⁸ Ibid., 24.

²⁹ 5 Nimmer, M. B. and Nimmer, D. (2015). Nimmer on Copyright. § 19E.04[B] (“[F]ree access to ideas is vital not only for copyright law but also for the maintenance of the democratic dialogue . . .”).

งานภาพวาด กราฟฟิก และประติมากรรม รวมทั้งภาพบุคคลในงานภาพยนตร์หรืองานโสตทัศนวัสดุ และ (6) การแสดงงานต่อสาธารณะด้วยวิธีการส่งสัญญาณเสียงโดยวิธีดิจิทัลในกรณีของงานสิ่งบันทึกเสียง

3. คดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*

3.1 ข้อเท็จจริงในคดี

โจทก์คือ Bikram Choudhury เดิมทีที่เมืองโกลกาตา ประเทศอินเดีย เริ่มเรียนโยคะเมื่ออายุ 4 ปี ฝึกฝน Hatha โยคะที่เรียกว่า Asana โจทก์พัฒนาท่าทางโยคะจำนวน 26 ท่า (Sequence) และการหายใจ 2 ท่า ในปี ค.ศ. 1979 โจทก์เขียนหนังสือชื่อว่า “Bikram's Beginning Yoga Class” มีการใช้รูปภาพและอธิบายเกี่ยวกับการเล่นโยคะ 26 ท่า และการหายใจ 2 ท่า เป็นเวลา 90 นาที ในห้องที่มีความร้อน 105 องศาฟาเรนไฮต์ ซึ่งเป็นอนุภูมิทั่วไปของประเทศอินเดีย โจทก์ทำการตลาดเกี่ยวกับการสอนโยคะให้นักเรียนโดยนำเสนอว่า Hatha โยคะนั้นสามารถที่จะช่วยป้องกันและรักษาอาการเจ็บป่วยหรืออาการบาดเจ็บได้ และโจทก์ลงทะเบียนหนังสือ Bikram's Beginning Yoga Class ไว้ที่สำนักงานลิขสิทธิ์ของประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาในปี ค.ศ. 1994 โจทก์เปิดการเรียนการสอนโยคะชื่อหลักสูตรว่า “Bikram Yoga Teacher Training Course”³⁰

ในปี ค.ศ. 2002 และ 2005 จำเลยคดีนี้ Mark Drost และ Zefea Samson ลงเรียนในหลักสูตรดังกล่าวใช้ระยะเวลาในการเรียน 3 เดือน ต่อมาในปี ค.ศ. 2009 Mark Drost และ Zefea Samson ร่วมกันก่อตั้งบริษัท Evolution Yoga LLC เปิดการเรียนการสอนโยคะหลายหลักสูตรด้วยกันรวมถึงการสอน Hatha โยคะ และโยคะร้อน ซึ่งประกอบไปด้วยท่าทางโยคะ 26 ท่า และท่าหายใจ 2 ท่า เป็นเวลา 90 นาที ในห้องที่มีความร้อน 105 องศาฟาเรนไฮต์ เหมือนกับหลักสูตรของโจทก์

เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 2011 โจทก์นำคดีมาฟ้องจำเลยที่ศาล Central District of California อันเป็นศาลชั้นต้นว่า จำเลยละเมิดลิขสิทธิ์ในท่าทางโยคะโจทก์และในการที่จำเลย

³⁰ *Bikram's Yoga College of India LP et al v Evolution Yoga LLC et al*, Case No. 2:11-cv-5506, (C.D. Cal., Dec 14, 2012).

เปิดการสอนหลักสูตรโยคะเหมือนกับของโจทก์³¹ โจทก์เห็นว่า ท่าทางโยคะที่โจทก์สอนนั้นเป็นงานนาฏกรรมภายใต้มาตรา 102(a) ทั้งท่าทางโยคะยังเป็นงานรวบรวม (Compilation) เนื่องจากโจทก์ได้เลือกและจัดเรียงท่าทางโยคะของโจทก์ตลอดระยะเวลาการทำท่าโยคะ 90 นาทีในหลักสูตร นอกจากนี้โจทก์ยังอ้างว่า หนังสือที่โจทก์ลงทะเบียนลิขสิทธิ์ไว้ มีการอธิบายและรูปประกอบท่าทางโยคะอยู่ในหนังสือ เมื่อจำเลยนำท่าทางโยคะไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจึงเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โจทก์³² จำเลยยื่นคำร้องให้ศาลมีคำพิพากษาโดยรวบรัด³³ (Defendants' Motion for Partial Summary Judgment เป็นไปตาม Federal Rules of Civil Procedure, Rule 56 ที่กำหนดว่า คู่ความอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาโดยรวบรัดหากผู้ร้องขอแสดงได้ว่า กรณีตามคำฟ้องหรือคำให้การ ไม่มีข้อโต้แย้งกันในเรื่องข้อเท็จจริง คงแต่โต้แย้งกันในข้อกฎหมาย)³⁴

เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 2014 ศาล Central District of California โดยท่านผู้พิพากษา Otis D. Wright, II มีคำพิพากษาโดยรวบรัด (Summary Judgment) ว่า ท่าทางโยคะไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์สำหรับการสอนการใช้ หรือการแสดงท่าทางโยคะที่เหมือนกับของโจทก์³⁵

โจทก์อุทธรณ์ และเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม ค.ศ. 2015 ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกามีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองท่าทางโยคะด้วยลิขสิทธิ์ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

3.2 คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา³⁶

1. ท่าทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิดอย่างหนึ่ง และเป็นระบบ ขั้นตอนและวิธีการของการทำให้สุขภาพร่างกายดีขึ้น

³¹ Ibid., p. 2.

³² McCallion, K., and McCormick, J., "Feeling the burn," *Intellectual Property Magazine* (December 2015-January 2016): 8-9.

³³ *Bikram's Yoga College of India LP et al v Evolation Yoga LLC et al*, Case No. 2:11-cv-5506, (C.D. Cal., Dec 14, 2012), p. 1.

³⁴ Cornell University Law Scholl, **Rule 56. Summary Judgment** [Online], available URL: https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_56, 2016 (May, 2).

³⁵ *Bikram's Yoga College of India LP et al v Evolation Yoga LLC et al*, Case No. 2:11-cv-5506, (C.D. Cal., Dec 14, 2012), p. 8.

³⁶ Ibid.

ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา วินิจฉัยในปัญหาว่า ท่าทางโยคะ 26 ท่าทางที่บรรยายโดยใช้รูปภาพประกอบอยู่ในหนังสือ Bikram's Beginning Yoga Class ของโจทก์จะได้รับการคุ้มครองหรือไม่ เห็นว่า ในหนังสือโจทก์บรรยายท่าทางโยคะว่าเป็น “ระบบ” หรือ “วิธีการ” ที่จะทำให้ทุกส่วนของร่างกาย อวัยวะ เส้นเลือด เส้นเอ็น และกล้ามเนื้อทำงานอย่างเป็นระบบ ซึ่งโจทก์คิดค้นท่าทางโยคะขึ้นมาจากการวิจัยและค้นคว้ามาหลายปี ทั้งใช้เทคนิคทางการแพทย์สมัยใหม่เข้ามาร่วมด้วย หนังสือโจทก์ยังบอกแก่ผู้อ่านอีกว่า ท่าทางโยคะจำนวน 26 ท่า และ Hatha โยคะช่วยรักษาหรือบรรเทาความเจ็บป่วยหรืออาการบาดเจ็บได้ นอกจากคำบรรยายในหนังสือแล้ว ในการสอนโยคะของโจทก์นั้น ผู้สอนจะพูดเสมอก่อนการทำท่าทางโยคะด้วยการหายใจท่าแรกว่า การทำโยคะนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อปอดและระบบหายใจ และเมื่อถึงท่าโยคะที่ 20 ผู้สอนก็จะอธิบายว่า “ทุกการออกกำลังกายที่นักเรียนทำนั้น เป็นการใช้แคลอรีและพลังงานเช่นเดียวกันกับการที่ขับรถยนต์ต้องใช้เชื้อเพลิง เมื่อน้ำมันหมด ก็จำเป็นต้องเติมน้ำมันเพื่อใช้เป็นพลังงานต่อไป สำหรับ Hatha โยคะนั้น เปรียบเสมือนเป็นสถานีบริการน้ำมันที่จะเพิ่มพลังงานให้ร่างกายและ Asana โยคะนั้น เป็นกิจกรรมทางกายภาพที่เป็นธรรมชาติ”³⁷ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของระบบที่โจทก์กล่าวถึงคือลำดับของท่าทางโยคะและการหายใจที่มีการจัดเรียงท่าทางแต่ละท่าไว้สัมพันธ์กัน หนังสือโจทก์ยังบอกผู้อ่านให้ทำท่าทางโยคะตามแต่ละท่าทางที่วางเรียงไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อที่จะเป็นการอุ่นเครื่องและยืดอวัยวะของร่างกาย เช่น ท่าอุฐู (Ustrasana) ช่วยในการยืดช่องท้องและกระดูกสันหลัง ท่ากระต่าย (Sasangasana) ซึ่งเป็นท่าตรงกันข้ามกับท่าอุฐูคือช่วยกดท้องน้อยและยืดแผ่นหลัง³⁸ แสดงให้เห็นว่าท่าทางโยคะแต่ละท่าของโจทก์ที่จัดเรียงกันนั้นจะส่งผลต่ออวัยวะต่อ ๆ กันไป อันเป็นระบบและวิธีการที่ส่งผลประโยชน์ต่อร่างกายให้ทำงานดีขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ศาลเห็นว่า ท่าทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิดเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 (b) จะเห็นได้จากการที่ศาลสูงสุดได้วินิจฉัยไว้ในคดี *Baker v. Selden* ว่า ผู้เขียนหนังสือที่ค้นพบเกี่ยวกับยารักษาโรค ผู้เขียนหนังสือจะไม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิตและจำหน่ายยารักษาโรคดังกล่าว³⁹ หรือการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ในหนังสือที่

³⁷ *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), pp. 11-12.

³⁸ *Ibid.*, p. 12.

³⁹ *Ibid.*

อธิบายถึงขั้นตอนการผ่าตัดที่ยุ่งยากไม่ได้ให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแก่ผู้แต่งหนังสือถึงขั้นตอนการผ่าตัด แต่เฉพาะตัวหนังสือเท่านั้นที่จะได้รับการคุ้มครองในงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทงานวรรณกรรม ท่าทางโยคะของโจทก์จึงเป็นเช่นเดียวกับวิธีการผ่าตัดของแพทย์ ทั้งโจทก์บอกผู้อ่านหนังสือโจทก์ว่า ท่าทางโยคะนั้นออกแบบมาเพื่อรักษาและบรรเทาการบาดเจ็บของร่างกายท่าทางโยคะจึงเป็นสิ่งที่ ไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์

การให้ความคุ้มครองถึงท่าทางโยคะนั้นหากทำได้ก็ต้องใช้สิทธิบัตรในการ คุ้มครองสิทธิ โดยศาลยกคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาในคดี *Sega Enters Ltd. v. Accolade, Inc.*⁴⁰ ที่วินิจฉัยว่า การจะได้รับความคุ้มครองในความคิดหรือการทำหน้าที่ของงานใด ผู้คิดค้นงานนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของงานนั้นตามกฎหมายสิทธิบัตร⁴¹ ท่าทางโยคะ ของโจทก์จึงเป็นเพียงแนวความคิด ขั้นตอน และระบบอย่างหนึ่งต่อร่างกายซึ่งไม่อาจได้รับการ คุ้มครองภายใต้เงื่อนไขของมาตรา 102 (b)

ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกายังวินิจฉัยถึงข้ออ้างโจทก์เกี่ยวกับการจัดเรียง ท่าทางโยคะซึ่งเป็นท่าทางที่สวยงามน่าชื่นชมขึ้น เห็นว่า ความสวยงามไม่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขของ งานในอันที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์แต่อย่างใด การทำท่าทางโยคะนั้นอาจจะสวยงาม หรือการที่แพทย์ผ่าตัดคนไข้ด้วยการเคลื่อนไหวที่แม่นยำ ไม่อาจทำให้มีลิขสิทธิ์ในท่าทางดังกล่าวได้ ความสวยงามดังกล่าวเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจของแต่ละคน⁴²

ในเรื่องการแสดงออกซึ่งความคิดนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา วิเคราะห์ถึง แนวทางนโยบายว่าเป็นการยากที่จะแบ่งเส้นระหว่างแนวความคิดและการแสดงออกซึ่งความคิด การคงไว้ซึ่งการแข่งขันทางการค้าและการคุ้มครองด้วยกฎหมายลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรย่อมแตกต่างกัน วัตถุประสงค์ของหนังสือโจทก์เพื่อเป็นการอธิบายให้แก่ผู้อ่านที่จะทำตาม เช่น หนังสือของโจทก์ บอกผู้อ่านให้ เปิดทีละหน้า อ่านให้จบเล่ม ทำท่าทางโยคะและการหายใจโดยค่อยเป็นค่อยไป และ ทำท่าทางโยคะทุกท่าอย่างเคร่งครัด เป็นกรณีเดียวกันกับหนังสือที่อธิบายถึงระบบการจัดทำบัญชีใน หนังสือของ Charles Selden ตามคดี *Baker v. Selden* ดังนี้ หนังสือโจทก์เป็นเพียงการอธิบาย แก่สังคมถึงความรู้อันเป็นประโยชน์ ทั้งเป็นการเชิญชวนให้ผู้อ่านทำตามวิธีการขั้นตอนที่อธิบายไว้

⁴⁰*Sega Enters. Ltd. v. Accolade, Inc.*, 977 F.2d 1510, (9th Cir. 1992), as amended (Jan. 6, 1993).

⁴¹*Ibid.*

⁴²*Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), pp. 14-15.

แต่วัตถุประสงค์ของหนังสือนี้ย่อมถูกลบล้างไปหากความรู้ในหนังสือไม่สามารถใช้ได้เพราะมีการคุ้มครองลิขสิทธิ์ห้ามไว้ ผู้บริโภคย่อมไม่ซื้อหนังสือโจทก์ หากโจทก์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในทำทางโยคะที่โจทก์ประสงค์ให้ตนมีชื่อเสียง การให้ความคุ้มครองทำทางโยคะด้วยลิขสิทธิ์จะทำให้สังคมไม่สามารถใช้แนวความคิดในทำทางโยคะต่าง ๆ ได้⁴³

2. ทำทางโยคะไม่เป็นการรวบรวมงานอันมีลิขสิทธิ์

โจทก์อ้างว่า ทำทางโยคะเป็นการรวบรวม (Compilation) เนื่องจากการเลือกและจัดเรียงทำทางโยคะของโจทก์ตลอดระยะเวลาการทำทำโยคะ 90 นาที ในหลักสูตรปัญหาว่า ทำทางโยคะเป็นการสร้างสรรค์โดยการรวบรวมหรือไม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา เห็นว่า ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 103 กำหนดว่า มาตรา 102 นั้นรวมถึงการรวบรวมงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วย โดยมาตรา 103 ต้องใช้ประกอบกับมาตรา 102 หมายความว่า ถึงแม้การรวบรวมอาจจะได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ แต่การรวมนั้น จะต้องเป็นการรวบรวมงานอันมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา 102 เสียก่อน

ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา ยกข้อกฎหมายในคดี *Feist Publ'ns, Inc. v. Rural Tel. Serv. Co.*⁴⁴ ซึ่งมีประเด็นที่ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาต้องวินิจฉัยว่าการจัดทำสมุดโทรศัพท์ของโจทก์โดยรวบรวมรายชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ของบริษัทแห่งหนึ่งเป็นงานรวบรวมหรือไม่ ศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกา เห็นว่า การรวบรวมข้อเท็จจริงจะได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ก็ต่อเมื่อเป็นการรวบรวมที่มีความสร้างสรรค์เพียงพอ แต่ลิขสิทธิ์ไม่ให้ความคุ้มครองถึงข้อเท็จจริงใดแต่เพียงลำพัง⁴⁵ ข้ออ้างโจทก์ที่ว่า ทำทางโยคะเป็นการรวบรวม เป็นการตีความที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากทำทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิด ขั้นตอน หรือระบบ ที่ไม่สามารถได้รับการคุ้มครองได้ โดยศาลเปรียบเทียบกับสูตรเค้ก ที่เป็นการจัดเรียงการทำขนมเค้กขึ้นมาชิ้นหนึ่ง ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งเค้กชิ้นนั้นตามรสชาติและการจัดเรียงรูปแบบเค้กที่ไม่สามารถได้รับการคุ้มครองได้ การที่โจทก์อ้างว่า ทำทางโยคะแต่ละท่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ เมื่อรวบรวมแต่ละท่าของโยคะเข้าด้วยกันเป็นการรวมนั้นจึงฟังไม่ขึ้น ส่วนที่โจทก์อ้างว่า โจทก์สามารถที่จะเลือกทำทางโยคะได้จากจำนวนหลายร้อยท่าทางแล้วจัดเรียงท่าทางได้นับไม่ถ้วน แต่โจทก์กลับที่จะเลือกเพียง

⁴³ Ibid., pp. 15-16.

⁴⁴ *Feist Publ'ns, Inc. v. Rural Tel. Serv. Co.*, 499 U.S. 340 (1991).

⁴⁵ *Feist Publ'ns, Inc. v. Rural Tel. Serv. Co.*, 499 U.S. 340 (1991), 350-351. Cited in *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), p. 17.

26 ทำเท่านั้น เป็นการเพียงพอต่อการให้ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์และถือเป็นการรวบรวมโดยการสร้างสรรค์ ในข้อนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา ยกข้อกฎหมายในคดี *ATC Distribution Group, Inc. v. Whatever It Takes Transmissions & Parts, Inc.*⁴⁶ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 6 สหรัฐอเมริกา วินิจฉัยว่า ผู้ผลิตแคตตาล็อกของเครื่องมือสื่อสารใช้ตัวเลขในเครื่องมือสื่อสารแต่ละชิ้นส่วนเพื่อที่จะอธิบายถึงความเข้าใจในแคตตาล็อกนั้น แต่ลำพังเครื่องมือสื่อสารและตัวเลขของแต่ละชิ้นส่วนนั้นเป็นเพียงข้อเท็จจริงที่ไม่อาจแสดงถึงการรวบรวมและระดับของการสร้างสรรค์อย่างเพียงพอ⁴⁷ เช่นนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา เห็นว่า การจัดเรียงหรือรวบรวมทำทางโยคะจากหลากหลายวิธีนั้นไม่อาจที่จะทำให้งานที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์กลับกลายเป็นงานที่ได้รับการคุ้มครองได้⁴⁸ กล่าวโดยสรุปคือ กรณีจะเป็นการรวบรวมโดยสร้างสรรค์ได้นั้น สิ่งที่รวบรวมจะต้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์เสียก่อน เมื่อทำทางโยคะเป็นเพียงแค่แนวความคิด การรวบรวมทำทางโยคะแต่ละท่าเข้าด้วยกันจึงไม่ถือเป็นการรวบรวมโดยสร้างสรรค์

3. ทำทางโยคะไม่ใช่งานนาฏกรรม

คู่ความทั้งสองฝ่ายในคดีต่างโต้แย้งกันในความหมายของงาน Choreographic work หรืองานนาฏกรรม เนื่องจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ยังไม่ได้ให้ความหมายไว้ แม้แต่สภาคองเกรสเองก็ไม่ได้ให้คำนิยามไว้เพราะเห็นว่ามีความหมายอยู่แล้วในตัวเอง คงมีแต่สำนักงานลิขสิทธิ์ให้ความหมายไว้ใน Compendium แต่อย่างไรก็ตาม งานนาฏกรรมนี้ไม่รวมถึงการเต้นทั่วไป⁴⁹ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา เห็นว่า ทำทางโยคะไม่ใช่งานนาฏกรรมด้วยเหตุผลเดียวกันกับที่ทำทางโยคะไม่เป็นการรวบรวมเพราะทำทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิดขั้นตอน หรือระบบเท่านั้น ถึงแม้ว่าทำทางโยคะจะเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายในจังหวะต่าง ๆ แต่ทำทางโยคะเป็นการทำหน้าที่ (Functional purposes) ของขั้นตอนหรือระบบที่จะสร้างความ

⁴⁶ *ATC Distribution Group, Inc. v. Whatever It Takes Transmissions & Parts, Inc.*, 402 F.3d 700 (6th Cir. 2005).

⁴⁷ *ATC Distribution Group, Inc. v. Whatever It Takes Transmissions & Parts, Inc.*, 402 F.3d 700, (6th Cir. 2005), 711-712. Cited in *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), p. 19.

⁴⁸ *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), p. 19.

⁴⁹ *Ibid.*, p. 21.

แข็งแรงให้แก่ร่างกาย⁵⁰ การแสดงออกซึ่งความคิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 (b) เป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาถึงงานนาฏกรรม ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาพิจารณาในเรื่องนี้ว่า ในชีวิตประจำวันของคนนั้นประกอบไปด้วยการเคลื่อนไหวหลากหลาย เริ่มตั้งแต่ตื่นเช้ามาแปรงฟันจนถึงเปิดเครื่องตัดหญ้าและถ่ายรูปโพลารอยด์ ล้วนเป็นท่าทางในการเคลื่อนไหว หรือเป็นอริยาบถอย่างหนึ่งซึ่งไม่สามารถได้รับการคุ้มครองได้ หากปราศจากความเข้าใจในหลักการแสดงออกซึ่งความคิดแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดก็จะแสวงหาสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการเคลื่อนไหวร่างกาย ทั้งที่เป็นการทำหน้าที่ของร่างกายและเป็นอริยาบถอย่างหนึ่งเท่านั้นแล้วอ้างว่าท่าทางเหล่านี้คืองานนาฏกรรม⁵¹

ในตอนท้ายของคำพิพากษา ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา สรุปว่า แม้จะไม่มีเหตุให้ต้องวินิจฉัยถึงประโยชน์ของโยคะต่อร่างกายและจิตใจ แต่โจทก์ไม่สามารถที่จะนำท่าทางโยคะมาได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ได้ ท่าทางโยคะไม่อยู่ภายใต้มาตรา 102 (b) ไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม จำเลยจึงไม่ละเมิดลิขสิทธิ์โจทก์ ที่ศาลชั้นต้น Central District of California วินิจฉัยมานั้น ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาเห็นพ้องด้วย พิพากษายืน⁵²

4. บทวิเคราะห์

4.1 การแสดงออกซึ่งความคิดกับท่าทางโยคะ

ประเด็นสำคัญที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* วินิจฉัยนั้นอยู่ที่หลักการแสดงออกซึ่งความคิด เนื่องจากแนวความคิด ขั้นตอน กระบวนการ หรือระบบนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 (b) สำหรับท่าทางโยคะนั้น ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาเห็นว่า เป็นเพียงแนวความคิดอย่างหนึ่งเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยแล้ว พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสองบัญญัติว่า “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ไม่คลุมถึงความคิด หรือขั้นตอน กรรมวิธีหรือระบบ หรือวิธีใช้หรือทำงาน หรือแนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์” จึงสอดคล้องกับมาตรา 102 (b) โดย

⁵⁰ Ibid., p. 22.

⁵¹ Ibid., p. 23.

⁵² Ibid.

เป็นไปตามความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวกับการค้า (ความตกลง TRIPs) ข้อ 9 (2) ซึ่งกำหนดว่า “การคุ้มครองลิขสิทธิ์จะคุ้มครองถึงการแสดงออก แต่ไม่รวมถึงแนวความคิด กรรมวิธี วิธีปฏิบัติ หรือแนวความคิดทางคณิตศาสตร์”⁵³ หลักดังกล่าวนี้มีคำพิพากษาศาลฎีกา วินิจฉัยไว้ดังนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2000/2543 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสอง ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่ความคิดในการสร้างสรรค์งาน การใช้ความคิดริเริ่มนำความสวยงามตามธรรมชาติของสัตว์โลกมาสร้างสรรค์จินตนาการเป็นภาพการ์ตูนจึงเป็นความคิดที่กฎหมายไม่ได้ให้ความคุ้มครองเอาไว้เพราะมิฉะนั้นจะเป็นการผูกขาดจินตนาการหรือสุนทรียภาพในทางความคิด ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่นมนุษยชาติ เนื่องจากจะมีผลทำให้บุคคลอื่นไม่สามารถสร้างสรรค์จินตนาการของตนเองเป็นภาพการ์ตูนจากสัตว์ธรรมชาติหรือจากสิ่งที่เป็นธรรมชาติชนิดเดียวกันหรือประเภทเดียวกันได้ กฎหมายลิขสิทธิ์จึงคุ้มครองเฉพาะการแสดงออกซึ่งความคิดเท่านั้น และการคุ้มครองการแสดงออกซึ่งความคิดดังกล่าวจนถึงขั้นที่ผู้สร้างสรรค์จะเป็นผู้มีลิขสิทธิ์นั้นยังต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 8 อีกด้วย” จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2000/2543 จะเห็นได้ว่า เมื่อทำทางโยคะนั้นเป็นเพียงแนวความคิดอย่างหนึ่ง การให้ความคุ้มครองต่อแนวความคิดอาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นไม่อาจนำแนวความคิดดังกล่าวไปใช้ได้ เพราะการให้ความคุ้มครองทำทางโยคะด้วยลิขสิทธิ์จะทำให้สังคมไม่สามารถใช้แนวความคิดในทำทางโยคะต่าง ๆ ได้ ดังเช่นที่ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาได้วินิจฉัยไว้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2546 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “แนวความคิด ทฤษฎี และตัวข้อมูลความรู้ไม่ใช่สิ่งที่กฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสอง บุคคลสามารถที่จะนำแนวความคิด ทฤษฎี และตัวข้อมูลความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตราบเท่าที่ใช้ประโยชน์ของบุคคลนั้นไม่เป็นการทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น กล่าว

⁵³TRIPs Article 9, “Relation to the Berne Convention 1. Members shall comply with Articles 1 through 21 of the Berne Convention (1971) and the Appendix thereto. However, Members shall not have rights or obligations under this Agreement in respect of the rights conferred under Article 6bis of that Convention or of the rights derived there from. 2. Copyright protection shall extend to expressions and not to ideas, procedures, methods of operation or mathematical concepts as such.

โดยเฉพาะก็คือ หากจำเลยที่ 1 นำแนวความคิด ทฤษฎี และตัวข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการประเมิน และติดตามผลการฝึกอบรมของบุคคลอื่นรวมทั้งของโจทก์ไปสร้างสรรค์งานวรรณกรรมของตน จำเลยที่ 1 จะต้องสร้างสรรค์งานนั้นขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระละเอียดและลักษณะการแสดงออกซึ่งความคิดของจำเลยที่ 1 เอง ไม่ใช่เพียงแค่คัดลอกหรือเลียนแบบงานวรรณกรรมอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นในส่วนอันเป็นสาระสำคัญซึ่งถือว่าเป็นการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ซึ่งเป็นสิทธิแต่ผู้เดียวของเจ้าของลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 (1) หากจำเลยที่ 1 กระทำไปโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ การกระทำของจำเลยที่ 1 ย่อมเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามมาตรา 27 (1) แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน” จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1908/2546 จะเห็นได้ว่า ท่าทางโยคะที่เป็นเพียงแนวความคิด ส่งผลให้บุคคลทั่วไปสามารถที่จะนำแนวความคิดไปใช้ประโยชน์ได้ตราบเท่าที่การใช้ประโยชน์ของบุคคลนั้นไม่เป็นการทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น และเมื่อท่าทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิด เมื่อบุคคลอื่นนำท่าทางโยคะไปใช้ก็เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในท่าทางโยคะดังกล่าว

สิ่งที่สำคัญที่คำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น สอดคล้องกับที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* วินิจฉัยว่าแนวความคิด ขั้นตอน กระบวนการ หรือระบบนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 102 (b) และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 6 วรรคสอง แต่จะต้องเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดให้เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์จึงจะได้รับการคุ้มครอง ดังนั้นท่าทางโยคะไม่อาจได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทย เพราะเป็นเพียงแนวความคิด ระบบ ขั้นตอนและวิธีการอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ การแสดงออกซึ่งความคิดให้เป็นงานที่จะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายลิขสิทธิ์นั้นจะต้องเกิดจากความวิริยะอุตสาหะด้วย อันจะเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13535/2557 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “ในการจัดทำแผนที่ประกอบด้วยการดำเนินการในขั้นตอนของการสำรวจ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เรียบเรียง และเลือกใช้ข้อมูล แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมานำเสนออันเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดในรูปแบบของแผนที่ แม้นนน ซอย และสถานที่ต่าง ๆ ที่ลงในแผนที่จะเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่จริง แต่ก็ต้องใช้ความอุตสาหะวิริยะและความรู้ความสามารถในการสำรวจวัดระยะและจำลองรูปแผนที่โดยใช้มาตราส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้ได้รูปแผนที่ถูกต้องมีประโยชน์ในการใช้งานย่อมเป็นการสร้างสรรค์งานแผนที่ขึ้น อันเป็นงานศิลปกรรมอย่างหนึ่งและเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 4, 6 วรรคหนึ่ง และ 15 วรรคหนึ่ง”

ปัญหาของการคุ้มครองแนวความคิดกับท่าทางโยคะนั้น หากลองพิจารณาว่า ท่าทางโยคะได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์อาจสร้างความยุ่งยากให้กับการพิจารณาคดีของศาลการนำพยานหลักฐานของคู่ความมาสนับสนุนให้ศาลเห็นว่าผู้ใดเป็นเจ้าของความคิดในท่าทางโยคะและผู้ใดลอกเลียนท่าทางโยคะใครเป็นสิ่งที่ทำได้ยากในทางปฏิบัติ เพราะเป็นการพิสูจน์ถึงประเด็นว่าใครเป็นผู้สร้างสรรค์ความคิดขึ้นมาเป็นคนแรก ซึ่งมักขาดพยานหลักฐานมาสนับสนุนข้ออ้างว่าตนเป็นเจ้าของความคิด⁵⁴

4.2 ท่าทางโยคะกับงานนาฏกรรม

สำนักงานลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกาอธิบายใน Compendium, Third Edition ว่า Choreographic work คือ การรวบรวมและการจัดเรียงการเคลื่อนไหวการเต้นและรูปแบบของการเต้นที่มีความสัมพันธ์กัน⁵⁵ แต่ไม่ได้หมายความว่างานนาฏกรรมของสำนักงานลิขสิทธิ์ประเทศสหรัฐอเมริกานั้นจะรวมถึงการเต้นทุกรูปแบบเนื่องจากไม่รวมถึง Social dances ตามที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 2.2 ข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 บัญญัตินิยามคำว่า “นาฏกรรม” หมายความว่า “งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว และให้หมายความรวมถึงการแสดงโดยวิธีไปด้วย” ยกตัวอย่างเช่น การแสดงที่เป็นเรื่องราวบนเวทีละครที่มีการเขียนบทไว้ก่อนขึ้นแสดง หรือการรำไทย⁵⁶ สิ่งสำคัญคือ ท่าทางนั้นจะต้องเป็นการแสดงที่ประกอบขึ้นเป็นเรื่องราว⁵⁷ เมื่อพิจารณาถึงท่าทางโยคะนั้นประกอบไปด้วยท่าทางหลากหลายเช่นท่าอูฐหรือท่ากระต่าย แต่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา ได้วินิจฉัยว่าท่าทางโยคะนั้นเป็นเพียงแนวความคิด ขั้นตอน หรือระบบเท่านั้น ถึงแม้ว่าท่าทางโยคะจะเป็นการเคลื่อนไหวของร่างกายในจังหวะต่าง ๆ แต่ท่าทางโยคะเป็นการทำหน้าที่ (Functional purposes) ของขั้นตอนหรือระบบที่จะสร้างความแข็งแรงให้ร่างกาย ท่าทางโยคะจึงไม่ใช่งานนาฏกรรมที่จะได้รับการคุ้มครอง ทั้งท่าทางโยคะนั้นก็ไม่ได้เป็นเรื่องราวเฉกเช่นการรำไทยแต่อย่างใด แต่เป็นเพียง

⁵⁴ จักรกฤษณ์ ควรพจน์, กฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วย ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555), หน้า 89.

⁵⁵ COMPENDIUM (THIRD) § 805.1.

⁵⁶ ไชยยศ เหมะรัชตะ, ลักษณะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2553), หน้า 63.

⁵⁷ อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), หน้า 25.

การออกกำลังกายอย่างหนึ่ง⁵⁸ ไม่ต่างอะไรจากการเตะลูกฟุตบอลด้วยข้างเท้าด้านใน หรือการตีลูกเทนนิสด้วยลูกที่ออสปิ่น ที่ผู้เล่นฟุตบอลหรือเทนนิสต้องใช้ทักษะในการฝึกฝนจึงจะทำได้

นอกจากนี้หากพิจารณาถึงหลักการแยกแยะการทำหน้าที่ของสิ่งของออกจากงานที่ต้องการได้รับการคุ้มครองแล้วจะเห็นได้ว่า หากเป็นการทำหน้าที่ของสิ่งของตามวัตถุประสงค์ของงานย่อมไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7117/2552 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “เมื่อพิจารณาสินค้าลูกล่อทางเลื่อนของโจทก์ที่ 1 แล้วจะเห็นว่า ลูกล่อทางเลื่อนดังกล่าวมีลักษณะของวัตถุที่ใช้งานในการทำให้สิ่งของเคลื่อนที่ได้ โดยมีคุณสมบัติพิเศษคือมีระบบการล็อกเพื่อพิเศษสำหรับทางเลื่อน ซึ่งรูปลักษณะของลูกล่อทางเลื่อนของโจทก์ที่ 1 เป็นไปตามข้อจำกัดของรูปแบบลูกล่อที่มีอยู่ทั่วไปในสังคมและตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน รูปลักษณะที่ปรากฏจึงเป็นการสร้างลูกล่อเลื่อนขึ้นตามกรอบวัตถุประสงค์ของการใช้งาน แล้วจึงปรับปรุงรูปแบบของลูกล่อเลื่อนให้มีความสวยงามน่าดู เช่น กำหนดส่วนเว้าโค้ง ส่วนมุมและเลือกใช้สีต่าง ๆ ตามที่โจทก์ทั้งสองนำเสนอ โดยความสวยงามน่าดูตามที่โจทก์ทั้งสองกล่าวอ้างนั้นไม่อาจที่จะแยกต่างหากไปจากตัวสินค้าที่มุ่งประสงค์ต่อประโยชน์การใช้สอยได้เลย พยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสองจึงรับฟังไม่ได้ว่า ลูกล่อทางเลื่อนของโจทก์ที่ 1 ถูกจัดทำขึ้นจากงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะในแง่ใดแห่งหนึ่ง หรือเริ่มต้นจากงานที่มีความงาม (Aesthetic work) เป็นจุดเริ่มต้นแล้วนำงานดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการทำให้สิ่งของเคลื่อนที่ได้ ลูกล่อทางเลื่อนของโจทก์ที่ 1 จึงไม่อาจถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้” ท่าทางโยคะเองก็เป็นการอาศัยการทำหน้าที่ของร่างกายเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น ไม่ต่างอะไรจากการออกกำลังกาย จึงไม่อาจได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ได้

ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไปคือ หากท่าทางโยคะนั้นมีความสวยงามแล้วจะนำมาเป็นข้ออ้างให้ได้รับการคุ้มครองเป็นงานนาฏกรรมได้หรือไม่ ศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกา วินิจฉัยว่า ความสวยงามไม่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขของงานที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์แต่อย่างใด การทำท่าทางโยคะนั้นอาจจะมีท่าทางที่สวยงาม แต่ไม่อาจทำให้มีลิขสิทธิ์ในท่าทางดังกล่าวได้ เพราะความสวยงามนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจของแต่ละคน⁵⁹ แสดงให้เห็นได้ว่า กฎหมายลิขสิทธิ์มุ่ง

⁵⁸ Jesien, K. “Don't Sweat It: Copyright Protection for Yoga...Are Exercise Routines Next,” *Cardozo Public Law, Policy, and Ethics Journal* 5, 3 (2007): 623-654, 634.

⁵⁹ *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), pp. 14-15.

ประสงค์ให้ความคุ้มครองตัวงานอันมีลิขสิทธิ์เท่านั้น ไม่ได้มุ่งให้ความคุ้มครองถึงความสวยงามของงานอันมีลิขสิทธิ์ กรณีนี้อาจเปรียบเทียบกับงานศิลปกรรมที่มีลิขสิทธิ์ตั้งแต่สร้างสรรค์เสร็จ โดยไม่ต้องคำนึงว่างานศิลปกรรมนั้นมีคุณค่าทางศิลปะหรือไม่ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 ในส่วนความหมายคำว่าศิลปกรรม เพราะการมีคุณค่าทางศิลปะนั้นขึ้นอยู่กับความเห็นของแต่ละบุคคลและยุคสมัย

4.3 ทำทางโยคะกับสิทธิของนักแสดง

สิ่งที่ต้องพิจารณานอกเหนือไปจากที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 วินิจฉัยในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* คือ โจทก์ในคดีนี้เป็นนักแสดงหรือไม่ โดยโจทก์อ้างว่าตนเองเป็น “self-proclaimed ‘Yogi to the stars’”⁶⁰ เมื่อพิจารณาตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 4 บัญญัตินิยามคำว่า “นักแสดง” หมายความว่า “ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่งแสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด” ซึ่งสิทธิของนักแสดงนั้นเป็นสิทธิข้างเคียงอย่างหนึ่ง ไม่ได้เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์แต่อย่างใด นักแสดงต้องนำงานอันมีลิขสิทธิ์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม และดนตรีกรรม มาแสดงเท่านั้น⁶¹ และต้องแสดงต่อสาธารณชนด้วย⁶² ด้วยเหตุนี้ นักกีฬาจึงไม่ถือเป็นนักแสดง เพราะไม่ได้แสดงตามบทวรรณกรรม นาฏกรรม หรือดนตรีกรรม แต่การเป็นทักษะการเล่นกีฬาที่มีการฝึกซ้อมมา⁶³ และมีคำพิพากษาฎีกาที่ 3332/2555 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มีเจตนารมณ์ที่ถือว่าการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของนักแสดงนั้น ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการแสดงงานอันมีลิขสิทธิ์ โดยเฉพาะงานดนตรีกรรม งานนาฏกรรม และงานวรรณกรรมที่มีลักษณะทำนองเป็นบทพากย์ บทละคร หรือบทที่ใช้แสดงอื่นใดอันอาจนำมาให้บุคคลที่ถือเป็นนักแสดงตามบทนิยามมาตรา 4 แสดงนั่นเอง เพราะลักษณะหรือหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานเหล่านี้ล้วนมีบัญญัติไว้ในส่วนที่เกี่ยวกับงานอันมีลิขสิทธิ์แล้วทั้งสิ้น จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติซ้ำสำหรับใช้กับกรณีสิทธิของนักแสดงอีก จากบทกฎหมายและเหตุผลดังวินิจฉัยมาข้างต้นจึงเห็นได้ว่าการได้สิทธิของนักแสดงที่จะได้รับความ

⁶⁰ Ibid., p. 4.

⁶¹ ปริญญา ตีผล, “คำบรรยายวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ครั้งที่ 5,” รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 31 กรกฎาคม 2557, หน้า 129-150, 139.

⁶² เรื่องเดียวกัน, หน้า 129-150, 137.

⁶³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 129-150, 135.

คุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 นั้น ต้องมีองค์ประกอบที่บุคคลที่จะแสดงนั้น เป็นไปตามบทนิยามคำว่านักแสดง ในมาตรา 4 และสิ่งที่แสดงหรือการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดง ของนักแสดงที่จะได้รับการคุ้มครองนั้นต้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วยเท่านั้น”และคำพิพากษาฎีกาที่ 13159/2555 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า “โดยที่ สิทธิของนักแสดงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์นี้ ต้องมีองค์ประกอบที่บุคคลที่จะ แสดงนั้นเป็นไปตามบทนิยามคำว่านักแสดงในมาตรา 4 และสิ่งที่แสดงหรือการกระทำอันเกี่ยวกับการ แสดงของนักแสดงที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น จะต้องเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วย”เช่นนี้ เมื่อ นักแสดงจะเป็นนักแสดงตามความหมายของกฎหมายลิขสิทธิ์ ก็จะต้องนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์อัน ได้แก่ งานวรรณกรรม นาฏกรรม และดนตรีกรรมมาแสดง เมื่อทำทางโยคะไม่ได้เป็นงานนาฏกรรม ที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์แล้ว โจทก์ในคดี *Bikram’s Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* จึงไม่น่าเป็นนักแสดงตามความหมายของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ที่จะทำให้อาจมีสิทธิของนักแสดงตามกฎหมาย

4.4 ทำทางโยคะไม่เป็นการสร้างสรรค์โดยการรวบรวม

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 มาตรา 103 กำหนดว่า มาตรา 102 นั้นรวมถึง การรวบรวมงานอันมีลิขสิทธิ์ด้วย โดยมาตรา 103 ต้องใช้ประกอบกับมาตรา 102 หมายความว่า ถึงแม้การรวบรวมอาจจะได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ แต่การรวมนั้น จะต้องเป็นการรวบรวม งานอันมีลิขสิทธิ์ตามมาตรา 102 เสียก่อน และด้วยเหตุที่ทำทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิดอย่างหนึ่ง การรวบรวมทำทางโยคะแต่ละท่ามาจัดเรียงใหม่เป็นจำนวน 26 ท่าทางนั้นจึงไม่อาจได้รับการ คุ้มครองได้ ดังเช่นศาลอุทธรณ์ภาค 9 สหรัฐอเมริกาในคดี *Bikram’s Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* วินิจฉัยว่า การจัดเรียงหรือรวบรวมทำทางโยคะจาก หลากหลายวิธีนั้นไม่อาจที่จะทำให้งานที่ไม่อาจได้รับความคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์กลายมาเป็นงานที่ ได้รับการคุ้มครองได้⁶⁴ เมื่อเปรียบเทียบกับ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 12 บัญญัติว่า “งานใดมีลักษณะเป็นการนำเอางานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มารวบรวมหรือ ประกอบเข้ากันโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือเป็นการนำเอาข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดซึ่ง สามารถอ่านหรือถ่ายทอดได้โดยอาศัยเครื่องกลหรืออุปกรณ์อื่นใดมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน

⁶⁴ *Bikram’s Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), p. 19.

หากผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันซึ่งงานดังกล่าวขึ้นโดยการคัดเลือกหรือจัดลำดับในลักษณะซึ่งมิได้ลอกเลียนงานของบุคคลอื่น ให้ผู้ที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันนั้นมีลิขสิทธิ์ในงานที่ได้รวบรวมหรือประกอบเข้ากันตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่มีอยู่ในงาน หรือข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ของผู้สร้างสรรค์เดิม ที่ถูกนำมารวบรวมหรือประกอบเข้ากัน” เช่นนี้การรวบรวมหรือการประกอบเข้าด้วยกันของงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นจะต้องทำโดยการคัดเลือก หรือจัดลำดับ ของงานอันมีลิขสิทธิ์ที่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์เสียก่อน⁶⁵

เกี่ยวกับการสร้างสรรค์โดยรวมนั้นมี คำพิพากษาฎีกาที่ 2750/2537 ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า “ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2521 มาตรา 4 ได้ให้บทนิยามคำว่า “ผู้สร้างสรรค์” ไว้ว่าผู้ทำหรือก่อให้เกิดงานโดยความคิดริเริ่มของตนเอง ซึ่งมีความหมายว่า การจะเป็นผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์นั้นความสำคัญมิได้อยู่ที่ว่างานที่อ้างว่าได้สร้างสรรค์ขึ้นเป็นงานใหม่หรือไม่ แต่อยู่ที่ว่าบุคคลผู้นั้นได้ทำหรือก่อให้เกิดงานโดยได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์ และงานดังกล่าวมีที่มาหรือต้นกำเนิดจากบุคคลผู้นั้นโดยบุคคลผู้นั้นมิได้คัดลอกหรือทำซ้ำ หรือดัดแปลงมาจากงานอันมีลิขสิทธิ์อื่นหรือไม่ ดังนั้นแม้การจัดทำพจนานุกรมจะมีวิธีจัดทำแบบเดียวกับวิธีที่ใช้มาแต่โบราณดังที่จำเลยที่ 1 และที่ 2 ฎีกา โจทก์ก็อาจเป็นผู้สร้างสรรค์สร้างสรรค์และเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในพจนานุกรมนั้นได้ หากการจัดทำพจนานุกรมของโจทก์เป็นงานที่ได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์ด้วยการให้บทนิยามหรือความหมายของคำต่าง ๆ พร้อมภาพประกอบความหมายของคำบางคำโดยการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มตามลีลาของโจทก์เอง และโดยมิได้ทำซ้ำหรือดัดแปลงจากงานอันมีลิขสิทธิ์ของผู้อื่นโดยมิได้รับอนุญาต” แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อทำทางโยคะเป็นเพียงแนวความคิด จึงไม่อาจถือเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ การรวบรวมทำทางโยคะแต่ละท่าทางมาเป็นจำนวน 26 ท่าแล้วเปิดการเรียนการสอนให้ผู้อื่นดังเช่นโจทก์ในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* จึงไม่น่าเป็นการสร้างสรรค์โดยการรวบรวมอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 12

⁶⁵ อรรถพรณ พันธ์พัฒนา, คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2553), หน้า 71.

4.5 ผลกระทบของคดี

ก่อนหน้าศาลอุทธรณ์ภาค 9 ในคดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al* จะมีคำวินิจฉัยดังที่กล่าวข้างต้น เคยมีคดีที่โจทก์พิพาทกับ Open Source Yoga Unity ในเรื่องการคุ้มครองทางโยคะในคดี *Open Source Yoga Unity v. Choudhury*⁶⁶ ที่ศาลชั้นต้น Northern District of California แต่ผลของคดีดังกล่าวคือมีการตกลงกันโดยไม่เปิดเผยผลการเจรจา⁶⁷ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 ได้วินิจฉัยในปัญหาดังกล่าวไว้ ผลกระทบของคดีนี้คือผลกระทบในทางนโยบาย⁶⁸ จะเห็นได้ว่า หากเป็นเพียงแค่แนวความคิดประชาชนทั่วไปก็สามารถที่จะนำไปใช้ได้ ดังเช่นศาลสูงสุดสหรัฐอเมริกาในคดี *Baker v. Selden* วินิจฉัยไว้ ลำพังแนวความคิดนั้นยังไม่มีระดับของความวิริยะอุตสาหะ ไม่ว่าผู้ใดก็ตามที่มีเพียงแนวความคิด แต่ยังไม่ได้ลงมือทำให้เกิดเป็นการแสดงออกซึ่งความคิดด้วยการใช้ทักษะ แรงงาน และวิจารณญาณ ก็ไม่อาจทำให้ปรากฏเป็นงานที่จะได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ได้ แนวความคิดนั้นควรเป็นสิ่งที่สาธารณชนควรใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระ⁶⁹ และเป็นไปตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1908/2546 ได้วางหลักไว้เพราะบุคคลสามารถที่จะนำแนวความคิด ทฤษฎี และตัวข้อมูลความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตราบเท่าที่การใช้ประโยชน์ของบุคคลนั้นไม่เป็นการทำซ้ำ ดัดแปลงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น เช่นนี้แล้ว ทำทางโยคะที่เป็นเพียงแนวความคิดก็ควรที่จะคงไว้ให้แก่สังคมที่บุคคลใดจะนำไปใช้ในการเรียนการสอนหรือเล่นโยคะเพื่อประโยชน์แก่ร่างกาย ไม่ควรที่จะหวงกันหรือมีการผูกขาดไว้เพื่อผู้หนึ่งผู้ใด ทั้งทำทางโยคะแต่ละท่านนั้นจะส่งผลต่ออวัยวะของร่างกาย กล้ามเนื้อ เส้นเอ็น รวมถึงระบบการหายใจของมนุษย์ ทั้งเสริมสร้างสมรรถนะให้

⁶⁶*Open Source Yoga Unity v. Choudhury*, 2005 WL 756558, 74 U.S.P.Q.2d 1434 (N.D. Cal. Apr. 1, 2005).

⁶⁷Thomas, M. J., "The OSYU v. Bikram Choudhury Copyright Case: Analytical Approaches to Fleshing out a Paper Tiger," *Intellectual Property Bulletin* 10, 1 (2006): 31-64, 35.

⁶⁸Bussey, A., "Stretching Copyright To Its Limit: On The Copyright ability Of Yoga And Other Sports Movements In Light Of The U.S. Copyright Office's New Characterization Of Compilations," *Jeffrey S. Moorad Sports Law Journal* 20, 1 (2013): 1-34, 24.

⁶⁹ไชยยศ เหมะรัชตะ, *ลักษณะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2553), หน้า 58.

ร่างกายมีความแข็งแรง⁷⁰ไม่ต่างอะไรจากท่าทางการเล่นกีฬาของนักกีฬา เช่นท่า Slam dunk ในกีฬาบาสเกตบอลที่มีวิธีนำลูกบาสเกตบอลเข้าห่วงได้หลายวิธี ไม่ว่าจะด้วยความแรง อันเป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจ หรือด้วยเทคนิคต่าง ๆ จึงควรเป็นสิ่งที่สาธารณชนควรใช้ประโยชน์ได้อย่างอิสระ ท่าทางโยคะจึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อกฎหมายและคดีที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่า ท่าทางโยคะไม่อาจได้รับการคุ้มครองด้วยลิขสิทธิ์ได้ เพราะท่าทางโยคะนั้นเป็นเพียงแนวความคิด ระบบและขั้นตอนที่ส่งผลต่อสุขภาพร่างกาย ไม่ถือเป็นงานนาฏกรรมและการรวบรวมโดยสร้างสรรค์ ท่าทางโยคะเป็นสิ่งที่สาธารณชนย่อมสามารถนำไปใช้ได้ ไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในท่าทางโยคะของผู้ใด หากท่าทางโยคะจะได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอื่นก็น่าจะเป็นกฎหมายสิทธิบัตรตามที่ศาลอุทธรณ์ภาค 9 วินิจฉัยใน คดี *Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*⁷¹ เพราะท่าทางโยคะเป็นขั้นตอนและกระบวนการอย่างหนึ่ง อันเป็นข้อแตกต่างกันระหว่างลิขสิทธิ์และสิทธิบัตร โดยเงื่อนไขในการได้รับการคุ้มครองด้วยสิทธิบัตรนั้นจะต้องให้รัฐเป็นผู้ตรวจสอบการประดิษฐ์ก่อนให้ความคุ้มครอง โดยสิ่งสำคัญหนึ่งในการตรวจสอบคือ การตรวจสอบว่าการประดิษฐ์ที่มายื่นคำขอรับสิทธิบัตรนั้นมีคุณประโยชน์เพียงพอที่รัฐจะออกสิทธิบัตรให้⁷² จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะพิจารณาว่า ท่าทางโยคะนั้นมีคุณประโยชน์สมควรและเพียงพอต่อการได้รับการคุ้มครองหรือไม่ ก็จะต้องมีการศึกษาต่อไปว่า ท่าทางโยคะนั้นสมควรหรือไม่ที่จะได้รับการคุ้มครองด้วยสิทธิบัตร โดยพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและผลกระทบต่อสภาพสังคมโดยรวมของการคุ้มครองท่าทางโยคะและแนวความคิดที่จะได้รับการคุ้มครองด้วย

⁷⁰Elam, V., "Sporting Events as Dramatic Works in the UK Copyright System," *Entertainment and Sports Law Journal* 13 (2015): 1-17, 12.

⁷¹*Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015), p. 13.

⁷²อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อาริวิทย์เลิศ, เรื่องเดิม, หน้า 48.

สิทธิบัตรต้องเป็นแนวความคิดทางเทคนิคที่ประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ เพราะหากเป็นเพียงแนวความคิดในด้านสุนทรียภาพ ถือเป็นสิ่งที่อยู่นอกระบบสิทธิบัตร⁷³

นอกจากการคุ้มครองด้วยสิทธิบัตรแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจโยคะอาจจะได้รับการคุ้มครองสิทธิด้วยการใช้เครื่องหมายการค้าหรือชื่อทางการค้า หากพัฒนาชื่อเสียงของโรงเรียนสอนโยคะสินค้าและบริการให้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ปรับเปลี่ยนรูปแบบธุรกิจโดยใช้เครื่องหมายการค้าที่น่าสนใจ เป็นที่ดึงดูดต่อสาธารณชนทั่วไปให้แยกแยะโรงเรียนสอนโยคะออกจากโรงเรียนสอนโยคะอื่นหรือออกแบบท่าทางโยคะออกมาเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะเด่นจนผู้คนทั่วไปสามารถจดจำได้ อาจเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะได้รับการคุ้มครอง สุดท้ายนี้สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงคือ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองต่างกัน และเงื่อนไขในการได้รับการคุ้มครองก็เป็นไปตามแต่ละประเภทของงาน จึงเป็นสิ่งที่ผู้ที่ต้องการได้รับการคุ้มครองต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อไป

⁷³ จักรกฤษณ์ ควรพจน์, กฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วย ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555), หน้า 89.

บรรณานุกรม

- จักรกฤษณ์ ควรวจน์. **กฎหมายระหว่างประเทศ ว่าด้วย ลิขสิทธิ์ ลิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2555.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. **ลักษณะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2553.
- ปริญญา ดีผดุง. “คำบรรยายวิชากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ครั้งที่ 5.” รวมคำบรรยาย ภาคหนึ่ง, สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 31 กรกฎาคม 2557.
- วุฒิ ศรีธีระวิศาล และเอกรินทร์ วิริโย. “การคุ้มครองลิขสิทธิ์ในอาหารและสูตรอาหาร: กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและไทย.” **วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย** 8, 2 (2555): 69-81.
- อรพรรณ พันธ์พัฒนา. **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2553.
- อำนาจ เนตยสุภา และชาญชัย อารีวิทยาเลิศ. **คำอธิบายกฎหมายลิขสิทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.
- Bussey, A. “Stretching Copyright To Its Limit: On The Copyright ability Of Yoga And Other Sports Movements In Light Of The U.S. Copyright Office's New Characterization Of Compilations.” **Jeffrey S. Moorad Sports Law Journal** 20, 1 (2013): 1-34, 24.
- Cornell University Law Scholl. **Rule 56. Summary Judgment** [Online]. Available URL: https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_56, 2016 (May, 2).
- Elam, V. “Sporting Events as Dramatic Works in the UK Copyright System.” **Entertainment and Sports Law Journal** 13 (2015): 1-17, 12.
- Frazier, R. S. **7 Fitness Trends to Try in 2016. Health** [Online]. Available URL: <http://news.health.com/2015/12/08/7-fitness-trends-to-try-in-2016/>, 2015 (December, 8).
- Harvard Mental Publications. **Yoga for anxiety and depression** [Online]. Available URL: <http://www.health.harvard.edu/mind-and-mood/yoga-for-anxiety-and-depression>, 2009 (April, 1).

- Jesien, K. "Don't Sweat It: Copyright Protection for Yoga...Are Exercise Routines Next." **Cardozo Public Law, Policy, and Ethics Journal** 5, 3 (2007): 623-654, 634.
- King, S. H. "Are We Ready to Answer the Question?: Baker v. Selden, The. Post-Feist Era, and Database Protections. IDEA." **The Journal of Law and Technology** 41, 1 (2001): 65-100, 76-77.
- McCallion, K. and McCormick, J. "Feeling the burn." **Intellectual Property Magazine** (December 2015-January 2016): 8-9.
- Samuelson, P. "Why Copyright Law Excludes Systems and Processes from the Scope of Its Protection." **Texas Law Review** 85, 7 (2006): 1921-1978, 1932.
- Thomas, M. J. "The OSYU v. Bikram Choudhury Copyright Case: Analytical Approaches to Fleshing out a Paper Tiger." **Intellectual Property Bulletin** 10, 1 (2006): 31-64, 35.
- U.S. Copyright Office. **Compendium of U.S. Copyright Office Practices, Third Edition** [Online]. Available URL: <http://copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>, 2014 (December, 22).
- Walton, A. G. **The Top 10 Cities For Yoga In The U.S.** [Online]. Available URL: <http://www.forbes.com/sites/alicegwalton/2013/04/26/the-top-10-cities-for-yoga-in-the-u-s/>, 2013 (April, 26).
- ATC Distribution Group, Inc. v. Whatever It Takes Transmissions & Parts, Inc.*, 402 F.3d 700 (6th Cir. 2005).
- Baker v. Selden*, 101 U.S. 99 (1879).
- Bikram's Yoga College of India, L.P. v. Evolution Yoga, LLC, et al*, Case No. 13-55763, (9th Cir., filed Oct. 8, 2015).
- _____. Case No. 2:11-cv-5506, (C.D. Cal., Dec 14, 2012).
- COMPENDIUM (THIRD) § 805.
- Feist Publ'ns, Inc. v. Rural Tel. Serv. Co.*, 499 U.S. 340 (1991).
- Golan v. Holder*, Case No.10-545, US Supreme Court.
- Horgan v. Macmillan, Inc.* 789 F.2d 157 (2d Cir. 1986).

Open Source Yoga Unity v. Choudhury, 2005 WL 756558, 74 U.S.P.Q.2d 1434 (N.D. Cal. Apr. 1, 2005).

Palmer v. Braun, 287 F.3d 1325 (11th Cir. 2002).

Publications International, Ltd. v. Meredith Corp.

Sega Enters. Ltd. v. Accolade, Inc., 977 F.2d 1510, (9th Cir. 1992), as amended (Jan. 6, 1993).

The Copyright Act 1976.

